

**LITERÁRNÍ
ŠUMAVA**

2012

Literární Šumava 2012

Přehled oceněných autorů

Poezie – I. kategorie

(do 25 let)

neuděleno

Poezie – II. kategorie

(nad 25 let)

- 1. místo Štěpán Špád
- 2. místo Stanislav Dlouhý
- 3. místo Vítek Kaprál

Próza – I. kategorie

(do 25 let)

neuděleno

Próza – II. kategorie

(nad 25 let)

- 1. místo Miroslav Sulan
- 2. místo Pavel Svoboda
- Čestné uznání Karel Němeček

Zvláštní cena za příspěvek o Šumavě

Štěpán Špád

Cena Františka Pravdy – cena Českého rozhlasu Plzeň

Miroslav Sulan

Soutěžní příspěvky hodnotila porota ve složení Helena Šlesingerová (předsedkyně), Petra Hynčíková, Karel Mráz, Petr Skarlant.

Vydavatel respektuje pravopisné a stylistické odlišnosti v textech autorů.

Štěpán Špád

Oratorium k Panně Marii Klatovské

I

Klatovy plné nečistot
otevře Bohu rajský plod

Jedna válka druhá válka Švéd
nevykvetě černý pupen svět
dokud požehnaní nepřekročí Alpy
na kanvase květ

Dokud bude Spasitel pít z prsu Panny
nevypukne nářek nad Čechami

III

Město s královským jménem
Re il re il re
dostalo krásu věnem
Re il re il re
Maria dítě kojí
Re il re il re
s moudrostí víru spojí
Re
Re della gloria
Re Gesú Cristo

IV

Uzdravení mezi námi
Ruce ze dřeva
nohy z vosku
děkovné tabulky

Kdo hodil kamenem
uvidí téci krev
Tam v Re

Nové vidění
nové slyšení
dej nám Matičko

Kdo hodil kamenem

V lůně matky sedí
moudrost otcova

In Gremio!

VI

U ševcovské chatrče
bída hlídá
hrstí pramen proteče

Vedle lípy letité
pouze nouze
Kampak, vrabci, letíte

Pod posvátným obrazem
rudá půda
Pod ševcovým dobrá zem

VIII

V podzemí mizí mízy zim
Vleče se dlouze uzel zel
Dlouho mor mrtvé uklízel
A čas oplácel za zlé zlým

Shora věže
zdola chodby
příkopy ze stran
přes ně mosty

Jistota? Kdeže!
Bezpečí? Kéžby!
Je tolik nespravedlnosti...

V podzemí mizí mízy zim
Vleče se dlouze uzel zel
A obraz světlo nabízí
jako ho kdysi nabízel

Stanislav Dlouhý

Na konci léta

Spadly ti šaty
jak z houslí
několik not.

Strážcové rozumu
po sté
od Evinných dob
zlomili plot

Dozrálo léto
v nočním pokoji
dva svlečené ostrovy
vpluly do peřin.

Lovci mraků

Za pasem modrou skořici
houfují cirostráty
do nebeských stád

Na větrném kopí
rozsévají život
v ptačích legendách

Obětím stínu
v bezbřehém světě
určují pevný řád

Františkovy děti

Křtí novou lůzu
v kostele na dohled
Má na nohách zbytky
špinavých not
a v ruce šípkový keř

Když dopadají zbytky
kůry na oltář
nebeský průvodčí
nám místo vína
tajně podá včelí med

Šťastni pak hážem
trnovou korunou
jak svatý František
My ptáčníci poezie
s tornou na zádech

Vzkaz trnové víle

Rozhrábní hlínu
ukaž svůj dech
Kapička blínu
visí ti na šatech

Po noci noc
často ti schází
V záhybech žádosti moc
srdce nerozhází

Rozetni trn
uvaž si vlas
Pak v objetí vln
uslyšíš můj hlas

Vítek Kaprál

Slanečková rapsodie

Vládkyně moří

královno s korálovým žezlem a čelenkou z perel
přes pevninskou šíji navlékla sis pruhovanou pláž
kde plavčík papoušek v proutěné kleci lodního koše
křiklavě křičí: Lóra!

Rudá – ! Zelená – ! Modrá – ! (Trikolóra)

Královno bouří

s hvězdicovou pihou vytetovanou na krunýři
Tvůj pohled na slunci ztvrdl a odráží slaný třpyt
v krystalech solí uvízlých na ostrobřítých řasách
kosatky stácejí se po větru do mlžných úžin času
a v lanoví Tvých vlasů brousí svá ostří krabí nožíři.

Má bosá královno

přede mnou v nahotě leží Tvé křídové útesy
podle rovníku narýsované
na africké tabuli
v lastuře ucha kolébány šumí bílé pěny
voní muškát, afrikán i purpurová růže z Káhiry.

Královno písečných ruin

vládkyně sypkých hradů na skotačících nábřežích
obruče poledníků prohnaly se kol osmera Tvých ramen
když učenec připjal Ti poslední brokátový zeměpás
na námořnický čepec ukotvený v ose nosu
okate dekorován usedl babočka admirál.

Pastýřko vodních krajin

má podmořská akvabelo
Tvůj pŕlnoční šat třikráte byl smočen
v indigovém kalamáři
ponož své prsy do zářivých hlubin
potop se ke dnu pro perlu a pro korál.

Královno mořských pastvin
zdolávám v bářece nevypočitatelné sinusoidy
rozněné linkou Tvého úsměvu.
Sluncem nadívaný garnát kutálí po obzoru granátové jablko.
Ač slunečníky do setmění roztáčejí hypnotické rulety
kolotoče hvězd ve Tvých vírech již staroslavně hasnou.

Vládkyně moří
královno s korálovým žezlem a čelenkou z perel
šplhám vzhůru po nekonečném stožáru
vyvěsit korzářskou vlajku tak abys ji měla
ze všech čtyř stran světa stále na očích
aby vlála Tvé kráse na počest a nikdy nevybledla.

Má královno, má Paní
třebas mne uragánem přibiješ k nejvyššímu stěžni
či pověsíš za paty na ráhno
ať trpím a vzdoruji všem Tvým vlnobitím
přec nevzdám se těch úskalí a milovat Tě budu
jak trošečník bez lodi miluje smrt či každé nové ráno!

Oběť sebeklamu

Na Lásku můžem čekat věčně
máme tolik času co mravenců v botách
když píst tenisky lhostejně boří a Smrt kráčí v mraveništi.

Zůstávám silný karnakský sloup, jitrný můj Duch
ze špice hradu přepychného padá kostka přes hranu
ruka mávne naprázdno – a zčeří vzduch.

Tvé Mládí neuvadá, pichlavá růže v rozpuku krásná
na smetišti krvavé lalůčky kohout kohouta drásá
a šaman škube slíпку do ohně, aby klam zastřel kouř.

Netřeba milování, Zlo v pohádce zůstane
zanech pokušení, prostota všude kolem mne
a z útesů nakřivo letí Život přespříč, lumíci chtějí pryč.

Z čeho mít strach? Nespěchej a podívej na mě.
Proč stále něco dělat? Za čím ruku natahovat?
I toužebně opičí pracka do oblohy trčí v křeči
leč hvězdy chladnou vždycky výš, Světlo zříš jen v očích zavřených.

Buď navždy dítětem, ať můžem si hrát spolu
jako obyčejně zítra po dnešku, zas a znovu
a že dnešek někomu nestál za moc
zasyčel sporák a bez jiskry po noci přijde už jen Noc.

Ne, nevěřím, my nemůžeme vyrůst
slunce je stejné zrána a život otevřená brána a –
A KDYŽ USCHNUL PO NEMOCI STROM DŘÍV STATNÝ
ŠKOLNÍ BRAŠNA V KOUTĚ TLÍ, PAVUČINY LEŽÍ NA NÍ
NAJEDNOU ZRCADLO LHÁŘ JE A ODRAZ MÝLÍ
JAKÉ TO SPIKNUTÍ, KDO NA MĚ CIVÍ?!

Až nyní procitám a dím:
všichni přijdem do země – já vím, varovali mě
mravenci, kostka, šaman, pracka, lumíci
teď vás úpěnlivě prosím
nenechte starce zemřít
v očích s hloupým udivením!

Hranice poznání

Letěl jsem povětřím
a závodil jsem s ptáky
křídla ovínutá peřím
pařát rozestřený
nad vidinou map a v dálky
zrak zaostřený.

Plul jsem hlubinami
a družil se v hejnech ryb
ploutev čeřící nad troskami
divné vody vířů temna
slyšel lkavý nápěv velryb
i hlas zlých tvorů ze dna.

Tančil jsem ve vatrách ohně
a hleděl žhavým okem uhlíků
plameny olizoval nitro Země
jak láva z jícnu vržená
hořel jsem slávou Slunce v žáru úsvitů
i cítil pálit lože pekelná.

Putoval jsem všemi kraji světa
spatřil hroby dávných králů
kapky potu tropického léta
na pólech umrzly mi v led
labyrint slují, morény horských valů
to vše já poznal za pár let.

VŠAK I KDYBY BŮH MI NADĚLIL
MYRIÁDY PODOB STVOŘENÍ
A TŘEBAS BYCH I Z GRÁLU PIL
TO PRANIC NEBYLO BY PLATNÉ
ABYCH PROCITL BYŤ K JEDINÉMU ZACHVĚNÍ
TVÉHO SRDCE, DUŠI TVÉ.

Můj nejmilejší bar

Milý hoste, srdečně vítěj k nám
do nejlepšího baru, jaký znám.

Kde jinde uvidíš u jednoho stolu
jak maršál Malinovkij popíjí colu
a Limonádový Joe své iluze
utápí ve vodce jak ve Volze?

A ten co vypadá jak houmles
je převlečený Sherlock Holmes
skrčen v rohu v starém kabátě
srká nezbytný čaj o páté.

Belmondo, dívčích srdcí šampion
za lahví Cabernetu Sauvignon
z barové stoličky na tě mrká:
Přisedni holka – a nebuď krotká!

U pultu partička z Cosa Nostra
pouští se do špaget pěkně zostra
neví, že kouř čpící až na „pány“
vypouští z cigára Corrado Catani.

V horkém šálku arabské kávy
bdí oči krásné Šehrezády
po prvním doušku hlavu ztratíš
tisíc a jedenkrát se vrátíš.

Venku na zápraží kola otáčí
vozik nabitý ostrými lahváči
Švejk míří za časného rána
do bitvy za císaře pána.

A co ty? Stane se z tebe náš věrný zákazník?
Stav se na skok. Možná přijde i kouzelník!

Alchymista

*(Mrtvý alchymista v rudolfínském snění
blouzní o chlapci, jenž po setmění
vychází z těla dívky vyrvat noci květ.)*

Zakletá lávko mezi dvěma břehy.

Marně hlavu v dlaních chumlám
ožehlou pokroucenou křivuli
recept na kámen mudrců muchlám
svůj klobouk odhazuji do dáli.

Trhám mandragoru z kořenů slov
abych poškádlil alchymii řeči
škvařím netopýří sádlo a váhám
prolít nevinnou krev
kružím obrysy neviditelného písma
kterým bych přes torzo věků
Tvým ranhojičům odtajnil
výčet přísad – zlatý poměr řezu
a neduhy Tvé vyléčil.

Citrónová kartuš veršů
vyvstane mým dechem v plameni
slova nikým nevyřčená
osloví Tě jmény růže
a shoří jen tak, pro barvu Tvých očí
než řeka marnosti vplyne do Okeánu.

Nepřikrytá spíš v skomírajícím ránu...

Miroslav Sulan

Kopřivy

(Návrat domů)

1.

Hrob rodičů jsem musel chvíli hledat.

Hřbitov byl zanedbaný, aspoň mi dnes tak připadal, několik náhrobků povalených. Jáma pod průrvou ve zdi neskutečně páchla. Staré věnce se stuhami, tlející kytky, rozbité vázy a sklenice, větve z blízkých borovic a lípy, to všechno se v tom vedru spojovalo v nezaměnitelný pach smrti. Takhle končí světská sláva. Nebo v krematoriu.

Dnes jsem tady byl sám. Očistil jsem kamenné desky rodičovského hrobu, vytrhal trávu kolem obrubníků, přerostlé modřenky jsem ale nechal na pěšině kvést. Doprostřed hrobu jsem umístil keramickou mísu s umělými pelargoniemi a pak všechn odpad vyhodil za zídku. Už tady mě množství kopřiv překvapilo. Sahaly hluboko do dřívější louky, po hřbitovním odpadu se úspěšně draly vzhůru, obklopovaly i několik krajních hrobů. Zvláště divoce vyhlížely u márnice na druhé straně hřbitova, kam jsem se zašel podívat na hrob lhoteckých příbuzných z matčiny strany a na bustu významného malíře, pocházejícího z vedlejší vsi. Byla jen plastiková: destička na blízké kostelní zdi na to upozorňovala. Bronzovou někdo před lety z podstavce odřízl.

Nad oběma hroby jsem chvíli postál. Trochu jsem si připadal jako Camusův Meursault. Všechno je tak dávno, jen hroby nás přežívají. Některé.

Nebuď morbidní, napomenul jsem se, smíř už se s tím, že život je konečný v nekončícím proudu smrti... Ale tíseň ve mně zůstávala, a tak jsem byl rád, když za mnou zaskřípěla ta stará kovová vrata, která jsem ještě pamatoval z dětství, kdy jsem matku doprovázel na hřbitov. V létě zalévala a pečovala o několik hrobů.

K rodnému domku jsem jít nechtěl. Po matčině smrti jsme jej hloupě prodali, nikdo z nás bratří v něm žít nechtěl, a ani nemohl. Teď byl nabobsky přestavěn, na zahradě vyrostla další bytovka, neměl jsem sílu se tam zas jednou podívat. Ale usednout do rozpáleného auta se mi taky nechtělo.

Vydal jsem se k Otavě, vlastně k její prudší mlýnské stoce. Až za špičkou ostrova, který býval eldorádem našich mladistvých her a kde jsme pravidelně uvazovali kozy na dlouhý provaz, abychom se mohli nerušeně na jezu koupat, se stoka spojovala s korytem polovyschlé řeky, jejíž ubohé pramínky se v cestě od jezu ztrácely mezi balvany, poloshnilými kmeny stromů a – kopřivami na místech, kde voda ustoupila.

Dojdu až ke křížku, umínil jsem si. Tam, mezi holými skalami a divoce rostoucími žlutými diviznami, byl náš druhý dětský ráj, zastrčenější, ale i romantičtější... protože tu bývaly s námi (proč ten plurál: se mnou) i první nesmělé lásky.

Šel jsem polní cestou, dnes značenou jako počátek cyklostezky do Katovic a Strakoníc. Vlevo vysoká zeď zahrady; pod ní jsme s mladším bratrem každé léto hledali spadané lískové oříšky. Vpravo stráž svažující se k vodě, s tmnými lipami a křovím. Vždycky tady bývalo šero, ale teď, za odpoledního slunce, sem nepronikl ani paprsek. Jako v tunelu. To sis vybral cestu k návratu domů po letech, vyčítal jsem si.

A zase: z obou stran kopřivy, které vlastně původní polní cestu k lukám zužovaly. Mělo by se to tady trochu zkultivovat, aspoň ty přerostlé kopřivy posekat, vždyť jsem jen tak dvě stě metrů od návsi, školy, kostela a nákupního střediska, říkal jsem si. Zdá se, že kopřivy na venkově jsou jedním ze znaků naší doby. Vždycky jsem si myslel, že rostou jen na zbořeníštích, na místech bývalých lidských sídel, třeba na Šumavě je to evidentní. Ale teď se cpou všude, obsadily i strážku na řekou, kde bývala naše skautská bouda. Nic z ní nezůstalo, jen ty kopřivy a nostalgické vzpomínky. S obojím už nemá člověk sílu bojovat. A i příroda ten zápas prohrává.

Pak jsem ho uviděl.

Sisyfa, který asi dostal za úkol tady u cyklostezky tu spoušť zlikvidovat. Byl starý, shrbený, trochu zarostlý jako bezdomovec. Kolečko měl naplněné kopřivami vrchem, do toho zapíchnuté vidle a kosu. Blížil se šouravým krokem bez spěchu. Pro dnešek má zřejmě odpracováno, začal od konce, práci si šetří.

Míjeli jsme se a já pozdravil, určitě je o něco starší. Ale něco v jeho tváři mě zaujalo, byla to dávná, byť zdecimovaná podoba někoho známého. Ta tvář byla nešťastná, viděl jsem v ní škleb jakéhosi dramatu nebo životní prohry – a právě tady v mém rodišti?

Zastavil jsem se, abych mohl začít rozhovor.

„Prosím vás,“ zeptal jsem se, „dostanu se tudy ke křížku?“

Věděl jsem to, ale chytil se na návnadu.

„Jo, furt po týhle cyklostezce, přes louku u řeky a pak nahoru k břížkám,“ zpřesňoval.

„Vy to tady dáváte trochu do richtiku,“ přizpůsobil jsem se jeho řeči.

„No jo, je to hroznej bordel, jak se ty kopřivy všude rozlezly, jsou jako mor nebo rakovina,“ odplivnul si.

„Ale co, aspoň jich bylo dost do velikonoční nádivky,“ pokusil jsem se o vtip. To už nechtěl komentovat a otočil se k odchodu.

V té chvíli jsem se upamatoval. Určitě je to on.

Kdy se sem vrátil, a hlavně, proč? To už ho tady nikdo nezná, nebo už nemá strach?

Zkusil jsem to diplomaticky.

„Víte, já jsem zdejší rodák, chodil jsem tady do obecné školy a teď jsem byl na hřbitově u rodičů. Nebyl jsem tady kromě o dušičkách víc než padesát let a rád bych si s někým místním trochu u piva popovídal... Můžu vás pozvat?“

„Dyť ste chtěl jít ke křížku,“ moc se mu nechtělo.

„To já sběhnu rychle, vždyť je to jen kousek. Udělám si pár fotek a za půl hodiny se sejdeme v motorestu, souhlasíte?“

„No kde jinde, dyž už je tady dávno jen jedna hospoda, a ještě mizerná,“ souhlasil.

Rozešli jsme se opačným směrem. Byl jsem si jist, že je to on, neslavný hrdina venkovské tragédie z konce čtyřicátých let. Horečně jsem uvažoval, jak ho v hospodě přimět k hovoru, jak to navléknout, aby se rozpovídal. Vždyť tehdy jako by se do země propadl – a jen tak si prý zachránil holý život. A mně se najednou dnes naskytla možnost slyšet jeho verzi neblahého příběhu. I v něm kopřivy hrály roli...

2.

„Víš, trochu sem si tě za tu hodinku proklep,“ tykal mi už po druhém pivu, do kterého si nechal dolévat prcka rumu. „Viděli tě lidi na hřbitově a jedna bába tě poznala. Vim, kdo si... Tak to vybal, co chceš, jen tak zadarmo mě tady nenalejváš,“ chtěl se ujistit, že nepije za své.

„Když už jsi mně začal tykat, budu já taky, protože jsi jen tak o tři čtyři roky starší,“ snažil jsem se zachovat klid a získat čas.

„Já taky vím, kdo jsi... Jen nechápu, proč jsi tady, proč jsi z tohoto kraje navždy někam nezmizel, abys měl pokoj od lidí i svého svědomí?“

Je to buď, anebo. Zapře svůj čin nebo mi dá ránu pěstí... Nebo se zlomí a začne vyprávět?

Mlčel. Ticho bylo tak tísnivé. Bylo zřejmé, že se rozhoduje. Že mi moc nevěří. Proč by taky měl někomu, koho si vůbec nepamatuje? Starší kluci nás přehlíželi jako louku, dívali se na nás jak na obtížný hmyz – proč by měl vyprávět o nejhorším dni svého zpackaného života právě mně?

Další malý rum, čistý, ale možná i snaha někomu se po letech svěřit, obhájit se, vykonaly své. Motorest byl prázdný, vařili tady fakt mizerně. Seděli jsme v rohu u okna a jen umolousaný číšník nás od pípy nedůvěřivě pozoroval. Pil jsem tonik a poslouchal.

„Ty si ty holky znal, že jo?“

Přikývl jsem. Spolužačky z právě ukončené páté obecné. Po prázdninách jsme všichni přecházeli do měšťanky ve vedlejší měste.

„Byly to dvojčata, Maruš a Hanka. Líbily se mi, furt se něčemu hihňaly. Já už sem chodil do měšťanky, ale hlavně, měl sem loďku, to bylo terno. Tenkrát byly prázdniny, ňák na konci července nebo na začátku srpna. Vedro jako dneska. Jen v trenkách sem se projížděl pro řece nad tím našim jezem, víš, jak je ten ostrůvek... dyž se ukázaly na břehu a mávaly na mě. A zase se řehtaly, kozy...“

Napil se piva, další rum už odmítl. Díval jsem se mu do tváře. Nic. Byla neproniknutelná. Jako kdyby vyprávěl o někom jiném.

„Chtěly se svézt po Otavě, byly v plavkách, voda celkem teplá. Vůbec sem se nerozmýšlel. Přirazil sem k břehu, dokonce sem jim pomoh do loďky. Byla rozeschlá, trochu do ní teklo, říkal sem si mockrát, že to musím zamazat asfaltem, ale ňák sem se k tomu nedostal... V lodi sem měl plechovku, hned sem jim řek, že budou vylejvat...“

Zase se odmlčel. Díval se stranou, do okna.

„A jak to bylo dál? Jak to, že jsi odjel a nechal je tam samotné?“ už jsem byl vtažen do jeho příběhu.

„Všechno to bylo jináč... Chtěly na ostrůvek, že tam rostou nějaký vzácný kytky, něco jako oměje, tak to pomenovaly, ale byly tam už tenkrát jen kopřivy. Chvilku sem se s Maruš, asi to byla vona, moc sem je nerozeznával, víš jak si byly podobný, tak sem se s Maruš cural v trávě mezi kopřivama, fakt sme jen hledali nějaký kytky, ale nohy holý, utrhla si pár zvonků nebo co to bylo – když vidím, že Hanka odmotává řetízek, kerej sem obtočil kolem rezavý trubky v písku na břehu, a že loďku odstrkává do vody po proudu...“

„Co blběš,“ řval sem na ní. Ale chcechtala se jako pomínutá: teď sme tady jako robinzoni,“ díval se na mě vzrušeně, jestli mu věřím.

„Naštvala mě. Musel sem přeskákát kopřivy a bodláky, pěšina nepěšina, protože loďka se už šinula k jezu, skočil sem do vody, zachyt sem jí, bylo tam mělko...“

Jeho tvář se teď proměnila, nabyla naléhavosti. Určitě chtěl, abych mu věřil, že to bylo tak, jak vypráví.

„To je všechno, co tě musím říct. Taky mi to nikdo nikdá nevěřil. Naštvanej sem se vyškral do loďky, na holky sem vystrčil holej zadek a zařval, že už je nazpátek nepovezu! Volaly, ječely, pak dokonce prosily, ale mně to bylo fuk. Věděl sem, že se na břeh dostanou, všude bylo mělko. To bude sranda, až se budou děvenky brodit! Loďku sem na druhý straně jako vždycky přivázal k pařezu, vyndal vesla a šel domů...“

Ten strašlivý konec jsem už znal. Ale: vždyť řekl, že se chtěl vrátit, aby viděl, jak se brodí, aby vychutnal svůj trest za opovázlivost Hanky, proč to dopadlo tak, jak to dopadlo? Tuhle větu jsem asi řekl nahlas, jemu se už moc povídat nechtělo. Měl to ale v sobě.

„Byl sem fakt vůl... Táta mě doma zapráh do nějaký práce, kydat hnuj asi, a já sem na Maruš s Hankou fakt zapomněl. Zle se mi udělalo až k večeru, dyž je Horákovi začali shánět! Letěl sem k řece, přebrodil na ostrov, jako pomínutej sem řval jejich jména, ale nikde nebyly... Až při brodění nazpátek sem poznal, že sem zapomněl na koňský jámy, dvoumetrový díry vod bagrování písku... Ale dyť Hanka přece uměla plavat, možná i Maruš?! Asi se lekly tý hloubky a zpanikařily nebo co... Našli je až v noci zachycené v kládách na jezu... To už sem utek do lesa, ale na druhou stranu, ne tam, kde mě potom lidi s klackama a vidlema hledali, určitě by mě utloukli...“

Skončil. Nevyžadoval politování, spíš pochopení. Taky už to bylo tak dávno, padesát let. A já se s trpkostí i smutkem díval na nešťastného dvojnásobného vraha jedenáctiletých dívek. Nebylo mu ještě patnáct, po několika dnech hrůzy, strachu a hladu se sám přihlásil četníkům. Soud byl nevěřejný, poslali ho do polepšovny a pak šel dít někam do dolů, aby zapomněl, aby se na něj zapomnělo. Před pěti lety se vrátil do vedlejší vsi, na důchod. Nikdy se neoženil. Jeho život byl ubohý jako ta páchnoucí halda za hřbitovní zdí. Z hospody odešel ještě shrbenější, ve dveřích se ani neotočil.

Před tím mi ale podal ruku, asi že jsem ho vyslechl. A já ji stisknul. Musel jsem.

3.

Když jsem kdysi učil Sládka, v třídách, které mi byly blízké, jsem četl jeho – po-
někud upravenou – báseň Polní cestou, a vyprávěl jim tento příběh...

*Polní cestou, bez příkrovu
nesli jsme je ke hřbitovu;
vůkol mladé žito vlálo,
skřiván zpíval, slunce plálo,
na ty role otevřené,
na ty oči uzamčené.*

*Z štěpů, jež kol cesty stály,
květy v tvář jim napadaly;
na barvínek kolem čela
zabzučela bludná včela;
my je nesli, drozdí pěli,
od hřbitova zvony zněly.*

A já nikdy nezapomenu na ty dvě bílé otevřené rakve se spoustou kytek a vůní,
která mi už tehdy připomínala kopřivy. Nezapomenu na ten pláč, který se nesl ze
hřbitova k Otavě a dál krajem, který i po letech stále miluji a kde jsem doma.

Pavel Svoboda

Dědictví

Před chalupou starého Staňka zastavuje nablýskaná oktávka. Vystupuje z ní módně oblečený mladý muž, přistupuje ke vrátkům a volá: „Ahoj, tati, přijel jsem se na tebe podívat.“

Staněk sedí na zápraží, namáhavě se narovná, dojde k vrátkům a odpoví: „To je taky dost, naposledy jste tady byli někdy po vánocích.“

Mladý muž se zakření: „No jo, tati, to víš, mám firmu, a to se ani celý den nezastavím. Dneska to není jako za totáče, dneska se musí pořádně makat a třeba i v sobotu a v neděli.“

„Ty toho tak víš, a kde je ta tvoje Alena, pomalu už ani nevím, jak vypadá?“

„Jo Ála? Tá má masážní salon, šrumec od rána do večera, ale sype jí to.“

„Tak pojď dál. A co Rudek, jak mu to jde ve škole?“

„Jde to, chodí do mládežnickýho hokeje. Hokej má budoucnost, víš, kolik si hokejisti v NHL vydělávají? Milióny!“

„Hm, no jo. Dáš si pivo?“

„Kdepak, jdu jen na skok.“

Syn pana Staňka vejde na zápraží, rozhlíží se po chalupě, vyndá jednu ruku z kapes a ukazuje na oprýskanou omítku. „Potřebuje to komplet oklepat a nahodit novou s izolační přísadou. A jak vidím, eternit na střeše je plný mechu, vyměnit, vyměnit za kanadské šindele. A co uvnitř? Opravit omítky a vymalovat, že jo? Okna jakbysmet. Električka je asi už zpuchřelá, a pořád topíš těma starýma kamnama? Dneska frčí naftáky. Žádný uhlí, brigety, žádný popel. No nic, hele tati, získali jsme nějaký prachy, my to tady zmodernizujeme.“

Starý Staněk nadzvedne zrak. „To tady bude pěkněj brajgl, znám zedníky, a co bude se mnou?“ Mladej Staněk vyndá z kapes i druhou ruku. „Hele tati, tady být dlouho nemůžeš, chalupa by ti za chvilku spadla na hlavu a my sem s Álou za tebou moc jezdit nemůžeme. Takže...?“

Děda Staněk zpozorní, mladej pokračuje: „... takže, aby sis prožil to své stáří důstojně, v Sušici ti obstaráme fajnověj důchodáč. Mám tam známé, budeš se tam mít jako v molitanu.“

Děda s námahou povstane. „To jako myslíš, abych odsad' odešel?“

„Vždyť je to do Sušice jenom kousek. My zatím dáme chalupu dohromady, budem sem s rodinou jezdit na víkendy a samozřejmě i za tebou.“

Staněk se zadívá do okolních lesů a na vzdálené pohraniční hory, smutně odpoví: „Nohy mně přestávají sloužit, hlavně ta pravá, zima bude pro mě zlá.“

„No vidíš, my to myslíme s tebou dobře. A hele, tati, jsem tvůj jediný syn, co kdybys tu chalupu převedl na mne? Samozřejmě to po právnícký stránce zařídím sám a všechny výdaje platím.“

Staněk zesmutní, usedne na lavici a přejede si dlaní čelo. Druhou ruku si hladí koleno na pravé noze. Tiše odpoví: „No když myslíš...“

Odpoledne v hospodě „Pod Lesem“ není mnoho hostů. Rekreatanti a chalupáři přijíždí až v pátek a místní zasedají až večer. V rohu výčepu sedí Staněk a stejně starý Tonda Kerhartl. Kerhartl je jednoruký invalida, přišel o ni na pile, cirkulárka je pěkně prevít. Kouří jednoho půlčíka za druhým, pívko usrkává také jedno za druhým. Staněk má pravou nohu nataženou pod stolem, cucá vyhaslou fajfku, pivem šetří. Místní tomu stolu říkají „stůl invalidů“.

Staněk nahlas vzpomíná: „Odmala jsem pracoval v lese, sázel stromky, ohrazoval školky, pálil klestí, odvětvoval poražené kmeny, řezal je do metrů. Les byl můj druhý domov. Můj táta, když porážel smrk, tak se na něj nejdřív podíval a řekl: „Odpusť, kamaráde, ale bude z tebe dobrý trám, kus podlahy, stůl nebo židle a taky možná i celá chalupa.“ Pak teprve do něj zatnul sekyru. Já jsem po něm, ale tyhle noví dřevorubci, ty přijedou s technikou, rámusí s ní, že zvěř utíká, pásákama rozryjou půdu, že vypadá jako po náletu. Les se z ní dlouho vzpamatovává. Jednou, to už byl táta pod zemí, mně nový nadlesní k takový divoký partě přidělil. Káceli stromy jako kuželky, já jsem měl sbírat odřezané větve a snášet je na hromadu. Jeden z těch divochů podřezával takový vysoký smrk a poslal ho přímo na mně. Ještě mi vynadal, proč se tam motám. No a od té doby mám pravou hnátu chromou. Vyměřili mi invalidní důchod, pár stovek a dost. Chvilí jsem dělal na pile hlídače, pak pilu zrušili a já nemohl nic jako pro invalidu sehnat. Pak mně zemřela žena a já teď vysedávám na zápraží jako osamělý kůl v plotě.“

Bezrukej Tonda Kerhart se dlouze napije a povídá: „No, a co ti, Jozef, schází? Střechu nad hlavou máš, na pívko a na fajfku taky, syn tě sem tam navštíví, tak na co si stěžuješ? Co bych měl říkat já? Jedna ruka v háji, ženu nemám, dceru a syna nemám, ještě, že je tady ta hospoda.“

„Prosím tě, o synovi mi ani nemluv. Ten přijede tak třikrát do roka, prohodí pár slov, a že prý moc pospíchá a odfrčí. A snacha? Prej má masážní salon, nebo co, v sobotu i v neděli. A vnuk? Hraje hokej, v Americe jsou prej hokejisti milionáři.“

„Buď rád, aspoň máš od nich pokoj. Jsou děti, který přijedou za rodičema jen žebronit o peníze.“

„To můj kluk ne, peněz si vydělá habaděj. Teď by chtěl chalupu opravit a zmodernizovat.“

„Závidím ti, mojí chalupu budou muset zapálit i se mnou, he. Víš co, dáme si prcka myslivce, ne?“

„Dáme, Toníku, dáme. A představ si, že mně můj kluk chce obstarat důchodáč v Sušici.“

„To je terno Jozef, važ si toho, tak na zdraví.“

„Na zdraví, a dokonce mě požádal abych chalupu převedl na něj, všechno bude hradit.“

„Ty, chlape, ty máš ale štígro.“

„Ale bude se mi stejskat, já se v týhle vesnici narodil, prožil jsem tady celý život, a teď do Sušice, do města, do lesů je daleko!“

„Buď rád, v důchodáci se budou o tebe starat jako o malý děcko, a hele, můžou tam být i pěkný baby, co ty na to?“

Asi tak za dva měsíce je u mladejch Staňků rušno. Čekají návštěvu. Chlebičky jsou už na stole, mladá Staňková se před zrcadlem načinčává, mladej Staněk chladí víno, kouří marlborky. A návštěva už je za dveřmi. První pusinky, první stisky rukou, první přípitky a večírek se rozproudí naplno. V jednu chvíli se pan inženýr Holý zeptá: „A co děda?“

Staněk si dolije koňak. „Děda? Ten už je na měkko, zpracovali jsme ho parádně. Do důchodáče se těší a s dědictvím to je na dobré cestě, schází jen jeho písemný souhlas. Je to jen otázka času.“

„Gratulujeme, takže se dáte do opravy, ne?“

Paní Staňková se mírně ošije. „No, my moc na to pospíchat nebudeme.“

Mladej Staněk vyfoukne kouř a dodá: „Jeden zedník ze Sušice tam oklepal vnitřní omítky, já jsem tam zakoupil starší naftáky a příští tejdén se dám do elektroinstalace.“

„Ty?“

„Jsem přece inženýr elektro?“

„A co tomu říká děda?“

„Nadává kudy chodí. V chalupě je brajgl, samý smetí, prach, dráty, znáte to.“

„Známe, taky jsme rekonstruovali chalupu, však víte.“

„Víme. Ta dědova chalupa je na lukrativním místě, dneska je o ně velký zájem. Trochu ji opravíme a cena poletí nahoru.“

„Cena?“

Staňková vybidne návštěvu k přípitku, návštěva neodmítne. Když si připijí, Staňková jim oznámí: „Prodáme ji, co bysme dělali s dvěma chalupama? Ta naše v Krkonoších je jednak větší, a jednak skoro úplně nová.“

„Tak vy ji prodáte?“

„Prodáme, to byl můj nápad, vid', Míro?“

Staňková položí Mírovi ruku na rameno a pohládí ho. Míra ji ruku přitiskne.

Návštěva se jednohlasně zeptá: „A ví o tom vůbec děda?“

Staněk mlčí, Staňková odpoví za něj: „Ještě ne, nesmíme ho vyplašit, až bude v důchodáči, tak ho na to pomalu připravíme.“

Uplyne měsíc a u Staňků někdo zvoní. Žádnou návštěvu přece nečekáme, bručí Staněk. Jde otevřít, za dveřmi stojí příslušník policie, zsalutuje a představuje se: „Poručík Válek, Staňkovi?“

„To jsme my. O co jde?“

„Mohu dál?“ požádá příslušník.

„Klidně, prosím.“

Staňková je vyplašená. Příslušník se ptá: „Vy jste pan Staněk?“

„Inženýr Staněk, a co? Auto mám v garáži, nikde jsem neboural.“

„O vaše auto nejde, pane inženýre. Pan Jozef Staňek z Mílova je váš otec?“

„Snad něco neprovedl?“

„On nic, ale jeho chalupu zachvátil včera dopoledne požár.“

Staňková hlesne: „Proboha!“

Příslušník pokračuje: „V dolní místnosti došlo ke zkratu nového elektrického rozvodu, od něj chytily deky na posteli a oheň se přenesl na sud s naftou, který byl přikryt jenom takovým plechovým poklopem. Zjistili to požárníci, bohužel než přijeli, stavení ohni podlehlo.“

Staňek sklesle zamumlá: „A co děda? Snad ne...?“

„Je momentálně v chalupě u pana Kerharta. Toho dopoledne byl váš otec našťěstí v Sušici, prý sháněl pyžamo a bačkory do důchodáče. Vzkazuje vám, že s tím dědictvím souhlasí.“

Inženýr Staňek vztekle zavrčí: „Celej on! To je celej on!“

Poručík Válek se má odchodu, ve dveřích poznamená: „Místní policie bude šetřit, kdo prováděl novou elektroinstalaci, no, já jdu, na shledanou.“

Pohlednice z Argentiny

Na Šumavě leží malá vesnička s takovým legračním jménem – Nicov. Asi už nikdo nevysvětlí, jak k tomu názvu vlastně přišla. Není to totiž od podstatného jména „nic“, ani od německého Nichtszdorf. Jmenovala se tak za Rakouska, za první republiky, jmenovala se tak i za Protektorátu, za druhé republiky, za totality, a jmenuje se tak i dodnes. Prostě Nicov – a vykládejte si to, jak chcete. Je v ní kostel přestavěný z bývalé gotické tvrze, kolem něj malý zanedbaný hřbitůvek a samozřejmě přes silnici proti němu nechybí pravá vesnická zakouřená hospůdka. Před druhou světovou válkou byl Nicov napůl bavorský, napůl český. Obyvatelé se snášeli dobře, než se objevil na scéně Hitler. Pak museli Češi odejít, po válce to bylo naopak, Němci byli odsunuti... Tu krutou výměnu přežili jen starý Friš a bába Grubacherová. Většina chalup se rozpadla, některé opravili noví příchozí z vnitrozemí. Později přišli pražští rekreanti, pár chalup za pakatel skupili, zvenku vylepšili a zevnitř zmodernizovali. Noví obyvatelé přibývali, a tak se pro ně vybuďovaly dvě panelové bytovky; památkáři to označují za zločin proti šumavskému folkloru. Jenomže bydlet se musí – takže bez diskuze. Rozdrbaná chaloupka posledního z rodáků, pana Friše, a pastouška – jinak se jí neřekne – báby Grubacherové jsou jedinou relikvií na staré časy. Ti dva jsou zdejší legendou. Friš pro svoji pověstnou, věčně vyhaslou fajfku, a popletená babka, která chodí po vesnici a co chvíli vyhlašuje konec světa. O Grubacherové se traduje, že se před válkou zasnoubila s jistým Heinrichem. Toho odveleli do Stalingradu a tam se ztratil, kam, to se neví. Ona na něj dodneška čeká a čeká... prý je někde v Argentině. Dokonce snad i od něj dostala kdysi pohlednici.

V místním kostele svatého Martina, i když je rozpraskaný jako tulákův plášť, se jednou za čtrnáct dní slouží mše. Věřících je čím dál tím méně, přesto starý pan farář žádnou mši nevynechá, byť by měla být jen pro hrstku zdejších farníků. Během mše hrají místní kluci na hřišti, které je hned za hřbitovní zdí, fotbal. Sem tam jim mezi hroby zalétne míč, mrtví ho nevracejí, a tak kluci si chodí pro něj a hledají ho mezi starými zanedbanými hroby. Musí si dávat pozor, protože některé hroby se stářím propadají. Omítka kostela se loupe jako lístkové těsto, lavice vevnitř pomalu trouchniví, zanedlouho se na ně nebude dát ani sednout. Pan farář pokaždé, když se na Martina podívá, žalostně latinsky hlesne: „Quam diu, Sanktus Martinus?“ Bába Grubacherová mu při mších ochotně pomáhá. Kostel zamete, utře oltář, rozestaví svíčky, vyblejská mešní kalich a opatrně vyndá ze sakristie mešní ornáty. Pak třikrát zazvoní na malý otlučený zvoneček. Ten původní na věži německá armáda sebrala pro vojenské účely. Ten nový jen tak párkrát zabimbá, co kdyby ho ztrouchnivělé trámové neudrželo?

Jednou před letnicemi pan farář Grubacherovou oslovil nečekaně křestním jménem: „Sestro Antonie, na příští mši se ohlásili rodáci z Pasova. Chtěli by vidět jejich bývalý kostel a prý snad i přispějí na jeho obnovu.“

Grubacherová se pokřičuje. „Prokristpána, co tomu řeknou? Kostel je na spadnutí, hroby se na hřbitově propadají a je zanedbaný až hrůza!“

Pan farář sepne zbožně ruce. „Když jsem byl mladý, byl jsem totálně nasazen do Drážďan. Sloužil jsme tam mše v ruinách po náletech. Sestro, Slovo Boží platí všude, ve válce, na poušti, na moři, při potopách, při požárech, v neštěstí i při světských radovánkách, a samozřejmě i tady u nás.“ Pan farář se pokřičuje a pokračuje: „Požádám místní hasiče, aby nám ze žebříku umyli okna, uvnitř kostela odstranili pavučiny, vy byste mohla otřít lavice a na hřbitovní vrata dáme cedulku, že je vstup jen na vlastní nebezpečí. Uměla byste to, sestro, napsat německy? Nezapomněla jste?“

Grubacherová přikývne, že nezapomněla, ale napsat to musí pan farář, ona jí ruka už tak neslouží. Sotva si stačí ukrojit chléb. Pan farář se k ní přikloní a jemně jí ještě požádá: „A, sestro Antonie, neztejte se, trochu si upravte vlasy a vyčistěte si botky, a taky si vezměte lepší šaty.“

Za čtrnáct dní to vypadalo kolem nicovského kostela jako na autosalonu. Tolik mercedesů, bavoráků, oplů a jiných cizích značek tady nikdo dosud nezažil. Bývalí rodáci, nyní pasovští obyvatelé, z nich váhavě vystupují, nejdříve se rozhlíží kolem a pomalu vstupují do kostela. Doprovázejí je mladí, někteří i s vnučátkama. Našinci je zvědavě okukují. Nicovští kluci si protentokrát fotbal odpustili, očumují autáky pasovskéjch bavoráků. To je něco pro ně! Pasovský farář se s místním farářem dohodl, že mši zahájí on a pak předá slovo jemu. Bude vzpomenuť všech mrtvých místních rodáků, a to bez ohledu na jejich národnost. Pasovskému faráři budou po ruce dva mladí němečtí ministranti. Varhanní hudba se bude přenášet z nahrávky do reproduktorů skrytých za oltářem. Kasička se po mši předá k dispozici kostelu. Na sestru Grubacherovou nezbylo ani to zapšklé pocinkávání, a to si umyla vlasy, vyčesala si je do drdolu, vyleštila botky a z armaty vytáhla čisté tmavé šaty. Naposledy je na sobě měla před deseti roky, když jela na pohřeb bývalé kamarádce z mládí.

Po mši, která trvala asi hodinu, se pasovští nahrnuli do místní hospody zvané podle hostinského ‚U Bohouše‘, i když se hostinský jmenuje Franta Prášek. Ten jim připravil pravé české knedlo-zelo a čepoval k tomu vzorně vychlazené pilsenské. Všem to náramně chutnalo a pasovští pochvalně hlučeli to svoje bavorské halali. Místní byli ze začátku zdrženliví, ale po pár vypitých plzních, becherovkách a jégramajstrech se zapojili do zábavy se šumavskou vervou. Hostinský Prášek si mnul dlaně radostí, tržba jako hrom.

Jeden z hostů, typický bavorák, starší elegantní pán v tmavých slunečních brýlích, dopil třetí pilsně, utřel si ústa a vyšel si na procházku. Obešel kostel, opatrně vstoupil na hřbitov, opatrně prošel kolem zašlých náhrobků, tu a tam se snažil přečíst německé nápisy psané šwabachem. Zakroužil zklamaně hlavou a vyšel na bývalou náves. Vyhnul se kopřivám a rozlité motorové naftě a zamířil si to k rybníčku. Zastavil se před pastouškou sestry Grubacherové. O vyviklaný plot se bál opřít, hleděl kamsi přes stavení, kamsi do přilehlých lesů, měl při to posmutnělé oči. V tom se dveře v chalupě vrzavě otevřely a na zapleveleném zápraží stanula Antonie Grubacherová. Vlasy rozpuštěné, koňský ohon je pohlednější, na tmavé sukni se jí roz-

mázly flekance od mléka, v botkách se asi prošla hromadou slepičinců. Podívala se zvědavě na elegantního starce, náhle se jí zorničky rozšířily, vztáhla k němu žilnaté ruce a nečekaně vykřikla: „Heinrich, ty? Dů?“

Němec polekaně couvl.

Grubacherová spustí znovu: „Heinrich! Ich bin Antony, dajne Antony!“

Němec sundá brýle z očí a prohlíží si tu babku nedůvěřivým pohledem. Říká jí: „Paní, můžete klidně mluvit česky, já ještě rozumět počesku.“

Grubacherová oživne, jako by jí polil křtící vodou, oči se jí rozsvítí jako svíčky v kostele. „Heinrich, ty si mně nepamatuješ? Antonie, Grubacherová, dajne Antony přece? Zasnoubili jsme se, před válkou, vzpomeň si.“

Němec si prohrábne šedivé vlasy, má jich ještě dost. Nerozhodně ze sebe souká: „Antony? Grubacherová? Promiňte, já byl po válce dlouho v Brazílii, moc dlouho, co já jsem tam poznal ženských, ale Antony? Neznám žádnou Antony.“

Bába Grubacherová málem omdlévá, nohy se jí podlamují, musí se přidržet dveří, jakoby se jí její dosavadní život celý zhroutil. Německý host se obrací k odchodu s taktickým skrýváním pocitu nelibosti. Ono pohled na babku Grubacherovou a na tu její pastoušku, brrr.

Ohleduplně však poznamená: „Paní, nechte si opravit to vaše chaloupka, nebo vám spadnout na hlava. Ale pivo tady máte opravdu super.“

Po čase pasovství pořídili na kostel novou střechu a znovicírovali fasádu. Nicovští staré ozdobné ztrouchnivělé dveře od kostela vyměnili za plechové; hrůza, takové dveře se dávají přece ke skladištím.

Napřed zemřel starý Friš, uklouzl na ledě a zlámal si pánevní klíček. Po něm zemřel starý pan farář. Jeho nástupce nemá o kostel v Nicově valný zájem, má jiné, důležitější, takové nenáboženské, shání penízky na opravy památek v jeho farnosti kde se dá, třeba i za cenu, že se sem tam v kostelech ozývají současné hity, ovšem jen v reprodukové formě.

Grubacherová z pastoušky vychází čím dál tím míň. Jednou, když do kraje vstoupily podzimní mlhy a plískanice, jí doručovatelka nese skrovnou penzičku. Bouchá na dveře, na okna, nikdo se neozývá, z komína kouř nestoupá. Přivolá místní chlapy a ti se vlátnou dovnitř. Grubacherová sedí, tak nějak divně pokroucená, na stoličce u vyhaslých kamen, na stole se válí kůrky suchého chleba a neumytý hrnek od zkyšaného mléka. Oči má matově skelné. U nohou jí leží ošuntělá barevná pohlednice. Poštovní razítko je nečitelné, musí být asi hodně stará. Je na ní záběr na Rio de Janeiro s pohledem na žehnajícího Krista. Text byl napsán staroněmeckým kurentem – nikdo z Nicova ho nedokáže rozluštit. Snad jenom ten podpis vypadá jako Hurych, Horych, Habich, nebo že by snad Heinrich?

Karel Němeček

Klatovská Hůrka

Nad modravě čistou oblohou se vznášelo nekonečno a svými tajemnými silami hýbalo lehce zašpiněným mrakem. Byl to starý mrak, znalý toho, že už nikdy nebude mít sílu deště. Cítil tu pozornost, jež se na něho odkudsi z vrchu upírala, a protože nebylo větru, s nímž by sdílel svoji energii, nechal se unášet tou hlubokou silou kamsi do neznáma, pln tichého souhlasu.

Dá-li se mrakům přisuzovat vědomí sama sebe, pak si tento mrak uvědomoval více než co jiného svoji touhu splynout, rozpustit se v moři mraků, v oceánu oblohy, stát se vesmírem... Naposledy pohlédl pod sebe a dotkl se jej podivný stesk. Východní vítr, louka vrchu říkající si o pohlazení, nad nímž se tyčil svatý Martin se svými dušičkami – kostel obklopený hřbitovem, a spolu s ním armáda stromů směle vystupujících proti obloze, celá ta sopka, kde místo kráteru vypíná se ze svatě Anny vzrostlá rozhledna.

... Klatovská Hůrka. Co jsou proti ní Klatovy? Ty se jen krčí v jejím podhůří a tepou stejnou smrtí jako kterákoliv jiná města žijící iluzí věčného života. (Cožpak není i ta největší ze všech metropolí jen novodobým Babylonem, Atlantidou odsouzenou klesnout ke dnu?) Jak málo jen jsou Klatovy imunní vůči globálním omylům lidstva. Věří na pravdu vepsanou do městských kronik, věří na pravdu ukrytou v městských knihovnách, ale nehledají ji, jako by pro západní civilizaci bylo na pravdu již příliš pozdě. Příroda oproti tomu žije ve věčné pravdě. Vyjděte na klatovskou Hůrku a uvidíte... – Jen pojdte, vy obyvatelé města, vyjděte na klatovskou Hůrku, přijměte její klid, nasajte její vznešenou zdrženlivost, a potom pohleďte na své město z vrchu!

Učiňte tak třeba za těch chladných, sychravých dnů, kdy nebudete rušeni jinými lidmi, vytěsňte všechny své myšlenky, a možná vás pak Hůrka přijme a osloví, a budete-li mít štěstí, obdaruje vás některým ze svých příběhů. Každý Klatovák by to měl alespoň jednou za život zkusit, jinak riskuje, že své město nikdy nepochopí.

Mrak putující klatovskou oblohou byl oproti tomu plný příběhů, mnoho viděl a vstřebal, proslzel se do jednadvacátého století, až posléze pocítil harmonii nebes a rozpustil se ve věčném smíru. Odešel, zmizel, více již nebyl mrakem, a bylo to jeho smíření s dějinami. Klatovskou Hůrkou se rozlila něžná mlhovina snů...

Na lavičce vedle hřbitova podřimoval starý muž. Zády opřen, s hlavou svěšenou, odpočíval ve vlastním stínu. Jak je to dlouho, co dovlekl své tělo až sem? Nevěděl sám. Žil už jen ve své hlavě, byl pouhým pozorovatelem a vzpomínkou na život. Z jeho tváře se dalo číst jako z letokruhů. Hledaje pro svoji bolavou duši klid, tišil svůj vnitřní hlas, až v mysli nezbyl ani stín smutku a oči byly opět připraveny vzhlednout a usmát se do korun stromů. Přesto byla hluboko do jeho tváře

vryta jakási dávná bolest, halící ji v masku smutných vrásek. Ne proto, že by jeho tělo trpělo přespříliš, mužova vnímavost však přespříliš kontrastovala s krvavým světem dvacátého století, a koneckonců i s neblahými vyhlídkami století nového. Chyběl mu ten tolik rozšířený dar povrchnosti. Cosi v něm umíralo s každým tvorem, s každou živou i neživou bytostí, s každou hodnotou, ať už ji stvořil Bůh nebo člověk. Zemřel tolikrát během svého života, že sám sobě připadal jako dinosaurus, jako nehoráznost křížující tuto planetu...

Nikdy však nezapomněl, že trpí pro lásku k životu. Ač sám se cítil být zašpiněným mrakem, přec plynul vstříc lásce. Miloval a žil. Miloval a snil. MILOVAL! Věřil, že kdo jednou miloval, bude žít navždy! – ‚Dopřej, člověče, dopřej lidem, kteří zkříží tvoji cestu, aby zakusili něco z tvé lásky,‘ mohl by znít jeho odkaz. ‚I když to nečekají a znají tvé špatné nálady, tvé bolesti; ač tolikrát už jsi jim ublížil, neboj se je poprvé obdarovat! Nebudeš pak umírat na lavičce v parku nadarmo...‘

Muž věděl, že sem přišel zemřít, záměr osudu začal mu býti povědomý, a jeho duše drala se ven ze své kukly jako housenka toužící po čistotě motýlů... Když potom zmizel mrak nad jeho hlavou, stařec otevřel oči a zahlédl Hůrku v mlze. ‚Je to ono?‘ ptal se sám sebe, ‚přišel čas?‘ Nevěděl už ani, jaký je rok, a vlastní lhotejnost mu připadala zvláštní. Před mnoha lety by si snad i přál vybrat si přesné datum své smrti, připodobnit je k nějaké události předchozího života, dát smrti smysl. To je asi ten prazáklad lidské filosofie – dát smrti smysl. Všechny nás pojí strach ze smrti (z toho věčného nebytí), avšak postupem času se v něm objeví jakási tajemná poezie, hudba, jež zaznívá odkudsi a mizí nikam. Snad je to hlas barda, hlas naděje, že se po smrti znovu setkáme s něčím pro nás velice blízkým, co jsme vídali jen ve snech, ale tolik nám to chybělo.

A smrt se neukrývá; člověk vnímá, že jej doprovází na každém kroku, lehce se dotýká věcí kolem něho, vytrubuje svoji tajemnou hudbu a lidé, v jeden moment plní života a síly, náhle ji zaslechnou a odcházejí bez rozloučení. Kolikrát již člověk hleděl a němě žasnul, jak nesmyslně si smrt vybírá své oběti, kolikrát byl ohromen její lačnou žravostí. Jenže letošní rok je rokem smíření, odevzdání se, rokem lehce zašpiněných mraků toužících splynout s čistotou nekonečna...

Muž se zvedá z lavičky a navrácí se k domovu. Myslí na smíření, myslí na mlhu mezi stromy, a prázdnota čtyřech stěn už není nepřekonatelná.

„Jsi tu?“ zvolal pak odkudsi mladý dívčí hlas. Na sporáku hořel plamen, polévka lehce pobublávala a děvče v zápětí stálo přímo před ním. „Byl jsi za babičkou?“

Dědeček a jeho vnučka, mladé živé děvče, nedávno provdané, neboť dítě už bylo na cestě. Další z generací jeho rodu! Babička si moc přála zažít další malé, tolik se těšila, ale nezvládla více než jednu pletenou ponožku pro kulatící se vnučku. Tehdy si děda usmyslel, že jej čeká poslední půlrok jeho života, poslední půlrok po smrti své ženy (stále tolik krásné a milované ženy), dál že už se dějinami vléci nesmí. Zvládne-li zemřít do půl roku, sejde se s ní znovu, dokáže ji ještě nalézt; později už ne. Přijde dítě a tu bránu navždy zaklapne...

„Nejsi unaven? Vůbec nemluvíš,“ snažilo se mu děvče číst z očí. „Dá se to jíst?“ dodala pak s obavou v hlase a tvářila se vylekaně.

To byla celá ona. „Babičko, dědečku, budu se vdávat! Asi bych se měla naučit vařit.“

„Tak pojd, oškrábeme spolu brambory a pustíme se do vaření.“

„Ne, ne, babičko, tohle dopoledne jsem si domluvila učitele tance, budu se přeč vdávat, všechno musí být perfektní! – Kde ten Ondra je? Zase pojede jako divoch a já na něj budu naštvaná,“ tisklo děvče v ruce kabelku a netrpělivě pokukovalo po hodinkách.

„No tak, Terezko,“ vzala babička její tváře do dlaní, jako by se jich chtěla přichytit. Starý muž pozoroval, jak těžce se jeho žena zvedla, jak zesinala, ale mladé děvče svým úsměvem mráčky rozešlo.

„Já vím, babičko, všechno bude, jak má být. Miluji tě!“

Venku zatroubilo auto a Tereza se napřímila a statečně vykročila ven ze dveří. Muž i žena se museli usmát. Bylo více než zřejmé, že se divoce rozeběhne, jen co se za ní dveře zaklapnou.

„Pomůžeš mi?“ zestárl pak ženský hlas v místnosti.

„Mám tě taky naučit tancovat?“ uchechtl se chlapík rozpustile a uchopil škrabku pevně i s rukou, jež mu ji podávala, čímž si ženu přitáhl k tanci.

„Žádný div, že se celý život vyhýbáš tančení mezi lidmi, chlape bláznivej!“

„Božka, otočku!“

„Tak ale pozor na ten nůž.“

„Dám pozor, neboj,“ ujistil ji muž a oba by stěží dovedli povědět, proč naráz počali mluvit polohlasem a proč tanec ustál a oni se k sobě jen mlčky tisknou. V tom objetí bylo něco víc, bylo v něm odpuštění...

Co vlastně člověk dokáže při nejlepší vůli a v opravdovém přesvědčení napáchat, jak moc se dokáže provinit na těch, které má nejraději? Staří kdysi měli syna a muž jej naučil všemu, co uměl, i tomu jedinému, v čem opravdu vynikal. Jak kruté se mu pak osud vysmál!

Po revoluci v devětaosmdesátém se jejich rodině začalo dařit. Muž se věnoval obchodu, dvakrát či třikrát dobře zainvestoval a mnohonásobně to pokrylo i počáteční neúspěchy. Koupili dům v Praze. Dům! Praha tehdy byla pro obchodníky velkou výhodou, uvolněným trhem, ale také to byla přehrada plná žraloků, které Božena nikdy nepřivýkla. Její muž se vracel domů pozdě večer a ona si připadala osamělá a nešťastná. Sama ve velkém domě, bez svých přátel, sama v přelidněné Praze! Bylo to zvláštní, ale nedovedla si v Praze vytvořit žádné přátelské pouto, jako by ji toto město již předem odvrhlo.

„Vždyť jsi v Praze,“ nechtěl tomu rozumět manžel. „Chod' za kulturou, vzdělávej se, je tu tolik možností...“

Přihlásila se tedy na jógu, avšak neprenesla se přes temné stránky svého ženského údělu, jež se jí počaly odkrývat. Její vnitřní napětí tím paradoxně vzrostlo. Potom

se vrhla na malování, projevila snad i talent, ale trásla se jí ruka a všechny nadějné obrazy byly v nějaké víceméně počáteční fázi znehodnoceny. Nakonec si začala vydržovat mladého milence, čímž se však její zoufalství jen prohlubovalo. Ocitla se v tom nejméně neradostném období svého života...

Manžel oproti tomu dál úspěšně podnikal, a syn, jejich jediný syn, se vrhnul na nebezpečnou dráhu automobilového závodníka!

„Na mě se nemrač, já ho jen naučil řídit, to byla moje povinnost! Za všechno mohou Klatovy,“ usmál se muž. „Nadšení pro automobilový sport od nich dostal darem a já mu jen pomáhám plnit jeho sny.“

Klatovy? Božena se zarazila. Opravdu by ji mohly zradit i Klatovy? – Ne, musí mu to říci. Její maminka tu už dlouho nebude a ona chce být u ní. Jestli je pro něho práce v Praze tolik důležitá, pak se jejich cesty rozcházejí...

„Soutěžní sezóna se rozjíždí právě v Klatovech, už začátkem března chceme začít s tréninkem. Předpokládám, Božka, že tam budeš s námi,“ pohladil ji muž po ruce. Něžnost nečekaného pohlázení vehnala jí slzy do očí a přikývla.

Jejich syn neměl o obchod zájem, k velké lítosti svého otce, avšak myšlenka na závodění je k sobě znovu připoutala. Opět měli společný cíl. Chlapec obdivoval řídičské umění svého otce už jako dítě, nikdo neuměl dostat všechna čtyři kola do smyku s takovou samozřejmostí jako on. Proto otec neměl rád muže zákona a proto muži zákona neměli rádi jeho.

„Zase po mně jdou, podívej! Ale proč?! Dodržuju rychlost, nikoho neohrožuju, nikoho neomezuju...“

„Když, tati, ono se náměstí asi smykem projíždět nemá...“

„Jednou jim sem přijedu vyhrát Šumavu a potom jim tady vykroužím takovou piruetu... – Přímo před jejich estébáckýma očima!“

„Raději už jim zastav, nebo budou naštvaní,“ radil tehdy synek a oranžovo bílá lada s nápisy VB se je konečně odvážila předjet.

Chlapec neměl nejmenšího tušení o blížícím se státním převratu, ale dojímal jej jeho stárnoucí otec, který dosud snil o kariéře automobilového závodníka. Viděl, jak jeho ruce laskají volant, viděl, s jakým zalíbením jeho nohy tančí po pedálech, a přece bylo nad slunce jasné, že se ty ruce a nohy sotva kdy zmůžou na skutečný závodní vůz. Už tehdy si přál být jako on, klouzat se šumavskými silničkami s jeho řídičskou jistotou a být tím šťastný. Později na to myslel, když sám usedl za volant vprostřed klatovského náměstí, jeho vůz byl skutečným soutěžním vozem (pořízeným za tátovy peníze) a on jej vedl z uzavřeného parkoviště směrem ke startovní rampě. Ještě tak mít to velké soutěžácké srdce, které navždy zůstalo spát v otcově starém těle... Synovy oči trochu sklesle hleděly na dlažební kostky. Kdyby zapršelo, určitě by zvládl pár piruet hned tady před rampou, mohl by vylézt z vozu a říci: „Tati, tvůj sen se splnil, jdu domů. Čeká tam na mě malá Terezka.“ Věděl však, že to neudělá, na to svého otce až příliš miloval. Bezděky vzhlédl k Černé věži a v její černotě viděl matčin smutný pohled. Bude muset otci říct, aby se sem vrátili již na-

dobro. Maminka dokáže být šťastná jedině v blízkosti tohoto města, kde se silničky vlní mezi barvitými kopci a kde lesy dosud oplývají barvou, skutečnou barvou, tedy jedině v Klatovech, v městě s touhle nezaměnitelně Černou věží a magickou Hůrkou za zády.

Matčin smutný pohled... Snad za to vážně mohly Klatovy. Otec stál a držel svoji zlomenou ženu. Věděl, že teď bude muset žít jen pro ni, sama že to nikdy nezvládne. Jejich jediný syn... Černý závoj se vpil do její tváře, stejně jako manželův smuteční proslov: „Šumava byla jeho kolébkou, Šumava stala se jeho hrobem...“

Je zvláštní, že lidský život neurčují šťastné chvíle, ty silné okamžiky štěstí, ale naopak chvíle nejhlubšího smutku. Tenhle okamžik se stal středobodem jeho života. Když stál nad rakví svého syna, minulost a budoucnost spojily se v jedno. Jako by život byl jen jedním uzavřeným kruhem, kde smrt znamená totéž co chvíle před počítím. V jeho vnímání se čas změnil, na okamžik ustrnul a nikdy již neplynul tak jako dřív. Noci, plyny hrůzných preludů, měsíc pln symbolů a příslibů, a když pak luna dostoupila do úplňku, celý vesmír hlasitě dopadl na klatovskou dlažbu. Země se poprvé stala tím, čím skutečně byla – kulatou planetou v otevřené temnotě, malým živoucím kolečkem v obrovském soukolí nebeských hodin, v němž synova smrt přejímá nějaký jiný, lidskému chápání sotva pochopitelný rozměr.

Muž nikdy nedokázal odejít od rakve svého syna. Bloudil v tom uzavřeném kruhu, sám sebe viděl jako malého kluka, jemuž pochovávají otce i matku (obcházel rakev zprava i zleva), a cítil se ztracený a opuštěný. Dotýkal se té rakve (tak jako již mnohokrát před tím), jenže v této chvíli byla tak neskutečně skutečná... Byl to první opravdový pohřeb v jeho životě a trvalo tak půl století, než mohl plně prožít ten pocit osiřelého syna. Doma se pak konečně rozplakal...

Mlhavá vzpomínka jej zavedla do dětství. Byla válka a on se musel rozloučit s mnoha lidmi, kteří vstoupili do jeho dětského světa, zem si je brala jednoho po druhém, a ještě dlouho po válce se jej pak držel pocit neskutečnosti, neoprávněnosti lidského života. Svět se stal velkým filmovým plátnem, kde lidé hráli své role, získávali si jako herci jeho sympatie i jeho zášť, snažili se jej vtáhnout do hry – a potom v nečekaných chvílích bravurně předváděli smrt. Rodiče se stali jen dětskou vzpomínkou, nikdy doopravdy nežili, tedy v reálném životě, mimo éru němeého filmu.

Přešla válka, svět si získával svoji novou, barevnou podobu, a rodiče se na plátno již nikdy nevrátili. Snad jim jen chyběly barvy, řekl si jednou provždy.

Aby svět přestal být filmovým plátnem, musel se zamilovat. Poprvé to byla dívka z prádelny, kde oba pracovali jako děti. Jmenovala se Beáta a měla spoustu krásných rolí, ale brzy po válce odešla do Německa. Přišla však Kamila a prozradila mu, že stačí dívku políbit, aby se do něho zamilovala; a protože byla jako obrázek, také ji ihned políbil. Potom se však nadechla v bazénu pod vodou a on nikdy nezjistil, jestli do něho byla zamilovaná. Brzy se však zamiloval do Evy, veselé a sympatické dívky,

kteřá ve své životní roli sama ukončila svůj život na klatovské hůrce. Novou filmovou královnou ovšem byla Marie – ta božsky krásná Marie, co vždycky vystoupila ze svého obrazu a vášnivě jej políbila. Bylo jaro, kvetly šeríky a ty její polibky ukončily válku...

Filmový průmysl se tehdy přenesl do mírového období, učil se zacházet s barvou a na scénu vstoupila Boženka. Nebyla to typická představitelka hvězdy stříbrného plátna, žila v sousedství se svojí maminkou a po válce byla velice vyhublá. Stala se však první skutečnou trojrozměrnou postavou v jeho životě.

„Moje maminka už tři dny nejedla. Dones jí prosím tenhle kousek chleba a řekni, že je od tebe,“ žadonila, když prodlíval v blízkosti rozbombardovaného vlakového nádraží, kde stál jejich domek.

Pro hladového chlapce to tehdy byla veliká zkouška a velké pokušení. Jídla se nikomu nedostávalo a docela cizí dívka mu naráz podává kus chleba. Její černé vlásky zdobily dva culíčky, které ještě podtrhovaly její vzezření bezbranného štěňátka.

„Já se vrátím,“ ujistil ji a hbitě zmizel i s chlebem k řece za městem. Když pak usedl na břeh Úhlavy, více než na voňavý chléb myslel na to naivní, pohublé děvče, a v tu chvíli si byl naprosto jistý – jednou se s ní ožení!

Místo nemocné a umírající matky, kterou přišel vzkřísit jejím vlastním chlebem, přivítala jej žena mladých očí a svěží pleti, a namísto vyptávání jej pohladila po vlasech. „Že by do tohoto domu konečně přicházelo štěstí? Když mi naposledy nějaký muž přinesl chléb, výsledkem byl tenhle boží dáreček,“ usmála se a druhou rukou pohladila Boženku. Oba si je přitiskla pod své paže jako pod ochranná křídla a ptáčata tak zažívali opojný pocit štěstí.

Nakonec to byl tedy on, kdo byl obdarován, neboť v těchto ženách našel velké zalíbení. Láska dcery k matce a mateřská láska zde naprosto smazávaly hranice, a mladík, který tomu s dojetím přihlížel, začal spontánně starší ženu oslovovat maminko, a stal se tak nepozorovaně členem rodiny, která jej beze všeho přijala. S mladičkým děvčetem pak společně bojovali s rozpadající se chatrčí, a ač spolu ještě dlouho žili jako bratr a sestra, měl v ní objekt svého neutuchajícího zájmu, co mu za kousek chleba na zem seslal samotný Bůh.

Někdo mi kdysi vyprávěl, že prý i Klatovy měly za první republiky svého skutečného rytíře volantu. Jezdil v otevřeném vozidle, na bradě míval strniště a na krku mu za každého počasí vlál šátek. Na svém prskajícím oři mnohdy jen rozháněl křižující se babky a potom trpělivě hradil škody za přejeté slepice a husy. Byl ovšem také nesmiřitelným pokořitelem všech rychlostních rekordů na silnicích, silničkách i nezpevněných cestách a lidé se mu zlostně obdivovali.

„Spíše by mu slušely tratě velkých cen, město by na něho nakonec bylo pyšné,“ shodovali se klatovští radní, avšak k žádné sbírce se nikdy neodhodlali. Raději i nadále přehlíželi sražené psy a kočky, a dál trpěli svého běsnícího automobilistu. Nadějný mladý muž pak místo toho, aby svým talentem reprezentoval své město a svoji vlast na závodních autodromech celého světa, stal se činným v mezinárodní politice

fašistické strany; právě té, co tak mocně podporovala automobilový sport v sousedním Německu. Jeho srdce lačnilo po závodění a on doufal, že jako zástupce českého národa bude smět projevit své řidičské kvality v jednom z vozů německých továren, avšak jeho politická krátkozrakost si s jeho talentem v ničem nezapadla. Namísto nablýskaných stříbrných šípů Mercedesů a Auto Unionů na něho čekala vojenská uniforma a násilné obsazení jeho vlasti. Kruh zrady se uzavřel. Odsouzen k jisté smrti, zapíral brzy svoji ženu, zapíral svého syna, a Klatovy zapíraly jeho. Zemřel v zimě roku 1940, žena jej brzy následovala, a kluk? Ten se prý dožil konce války pod jiným jménem u ovdovělé tety, co žila v jednom z těch domků pod klatovskou Hůrkou...

Lidské dějiny jsou stále se opakujícím koloběhem lidských osudů, stále tímž řečištěm radosti i smutku, ale právě zde končí jejich nekonečnost, neboť stále jsou jen lidskými dějinami. Člověk a příroda se rozdvojili. Nestanou-li se lidé znovu dobrými syny milujícími přírodu jako svoji matku, dějiny lidstva brzy skončí. Zůstanou jen osamělé mraky, lehce zašpiněné prachem země, putující mrtvou klatovskou oblohou...

... Ach, klatovská Hůrka. Co jsou proti ní Klatovy? Krčí se v jejím podhůří a tepou stejnou smrtí jako kterékoliv jiné město žijící iluzí věčného života. A kdo ví, nejsou-li Klatovy ke své Hůrce v podobně tajemném vztahu, jako třeba Pompeje k Vesuvu. I Klatovy totiž žijí životem popela a prachu...

Obsah

Poezie – I. kategorie (do 25 let)

Poezie – II. kategorie (nad 25 let)

Štěpán ŠPÁD	3
Stanislav DLOUHÝ	5
Vítek KAPRÁL	6

Próza – I. kategorie (do 25 let)

Próza – II. kategorie (nad 25 let)

Miroslav SULAN	12
Pavel SVOBODA	17
Karel NĚMEČEK	24

Zvláštní cena za příspěvek o Šumavě

Štěpán ŠPÁD	3
-------------	---

Cena Františka Pravdy – cena Českého rozhlasu Plzeň

Miroslav SULAN	12
----------------	----

Vydala Městská knihovna Klatovy
Korektura pravopisu: Stanislav Reiser
Grafická úprava: Milena Hálková, Karel Viták
Vydání první
Rok vydání 2012
Náklad 80 ks